

No hi ha cap ocell d'ales immenses que ens empari

En el dos-cents aniversari de la mort de Kant, no assumir la majoria d'edat, no tenir el valor de servir-se de la raó, s'ha convertit en un acte d'irresponsabilitat. L'expansió dels Drets Humans, l'augment del protagonisme de la societat civil, l'aprofundiment en la dignitat, la llibertat i el pluralisme, els avenços científicotècnics, l'eclosió d'una diversitat de veus que tenen dificultats de trobar-se en un discurs unificador... ens situen en una època en la qual ja no és possible eludir per més temps la nostra responsabilitat en la construcció moral que possibilita relacionar-nos i viure amb els altres i amb l'entorn. En aquest context, la filosofia moral ha traspassat els àmbits en els quals històricament s'havia mantingut i ha irromput com una necessitat palpable en molts àmbits i professions, i els científics socials i filòsofs anuncien que serà un aspecte d'importància creixent al segle XXI.

Tot i això, esfereix constatar que l'ètica aplicada es manté allunyada dels serveis socials i de l'acció educativa. Efectivament, mentre que en altres àmbits (de la política, la medicina, la biologia, les tecnologies, l'empresa, de la nostra relació amb els animals o el territori...) afloren multitud de problemàtiques morals fruit del desplegament i l'exercici dels valors fonamentals, en els serveis socials i l'acció educativa molts d'ells ni tan sols s'han plantejat i quan es fa, els usuaris i els professionals no disposen de mecanismes ni de respostes reflexives adequades que orientin la seva acció.

La qüestió és especialment preocupant perquè el treball social i l'acció educativa es mouen en l'àmbit de la moral i, molt sovint, la seva tasca consisteix precisament en transformar-la. És possible que aquesta afirmació provoqui el desacord d'aquells que, aferrant-se al coneixement científicotècnic, es consideren ja completament

secularitzats. O que pensin que no va per ells i que això de canviar la moral és cosa de monges i capellans. Però vet aquí que *mos moris* (moral) és la traducció llatina del grec *éthos* (ètica), que no vol dir altra cosa que caràcter, manera de ser, costum. Tal vegada, ara ja estarem d'acord en què el treball social i l'acció educativa es mouen en l'àmbit del caràcter, la manera de ser i els costums de les persones i que, molt sovint, la seva tasca consisteix precisament en transformar-los o ajudar a què ho facin, encara que sigui "per créixer".

A diferència d'altres professions, el treball social i l'acció educativa tenen la particularitat que les problemàtiques ètiques no sorgeixen o no haurien de sorgir únicament de la reflexió d'una pràctica professional (com succeeix, per exemple, en l'acció d'un metge sobre el pacient), sinó que les problemàtiques ètiques esdevenen la mateixa pràctica professional, és a dir, la intervenció i la mateixa professió es justifica precisament perquè es problematitza el caràcter, la manera de ser i els costums d'aquells sobre els quals s'intervé. Això pot semblar una mica enrevessat però és, al meu entendre, d'una importància cabdal, perquè augmenta la imperiosa necessitat d'introduir la reflexió ètica en l'ofici de treballador i educador social, de mestre, de pedagog, de psicòleg o de psicopedagog. Al problema ètic de les pràctiques i les finalitats que aquests oficis comparteixen amb les altres professions s'hi afegeix, com a cap altra, la necessitat d'una reflexió ètica sobre allò que ha esdevingut un problema ètic o moral i que justifica la intervenció. Un exemple pot ajudar a clarificar-ho: al metge intensivista (el que treballa a la Unitat de Vigilància Intensiva) se li pot plantejar un problema ètic respecte de les seves pràctiques, com ara si l'obligació de mantenir la vida del pacient justifica una intervenció acamissada que no aconseguirà altra cosa que una vida vegetativa, però no li serà possible fer de la patologia del pacient un problema ètic, perquè el cos destrossat és, senzillament i tristament, un cos destrossat. Si bé hi poden haver

diferents postures ètiques sobre aquesta qüestió, per exemple els que defensen la mort digna o els que consideren que la vida és quelcom sagrat que cal preservar sempre, cap d'elles pot negar que batre's entre la vida i la mort és un problema. A l'educador social que, per exemple, treballa amb gitanos, també se li pot plantejar un problema ètic respecte de les pràctiques, com ara si l'obligació de respectar l'autonomia dels pares i del seu fill justifica no intervenir davant la seva conscient desescolarització o bé ha de pressionar o fins i tot denunciar-ho. Ara bé, i a diferència d'allò que succeeix a la UVI, un infant gitano desescolaritzat no és, senzillament i tristament, un infant gitano desescolaritzat, sinó que es fa necessari situar la problemàtica ètica sobre les pràctiques i actuacions a un nivell diguem-ne "superior": què fa que uns contemplem la desescolarització com un problema i els altres no. Aleshores la qüestió ja no són les diferents postures sobre un mateix problema, sinó la mateixa problematització, el diàleg entre l'ètica d'una societat sedentària i industriosa que problematitza l'ètica d'una societat nòmada i recol·lectora, o d'un grup que no veu en l'escolarització l'instrument bàsic d'educació i d'accés al món laboral o, simplement, que no li interessa el model de normalització que li oferim. D'exemples com aquests en trobaríem a l'alçada d'un campanar.

Ara mateix, quan Miquel Martí i Pol ens ha llegat la bellíssima constatació que no tenim cap ocell d'ales immenses que ens empari, per alguns el pluralisme és un vesper; per altres, un valor i una aventura apassionant no exempta de dificultats. Ni el dogmatisme ni el relativisme ens permeten habitar-lo. D'una banda, perquè el pluralisme és un fet ineludible en el qual ja ens trobem; d'altra, perquè habitar-lo és un acte de responsabilitat que no permet cap subterfugi, cap dogmatisme ni relativisme que impossibiliten viure plegats en el temps i l'espai a què ens han abocat. ■

AD' Iniciatives Socials a Internet.

www.adiniciativessocials.org

L'objectiu de la creació d'aquesta web és agilitzar serveis i ser un punt d'informació útil. D'aquesta forma la web AD dinamitzarà la comunicació interna amb els associats i col·laboradors, i amb les famílies que sol·liciten informació. Més enllà, la Web pretén ser un portal útil per als professionals del camp social, oferint informació sobre notícies de relleu, agenda i documentació. La Web AD complementa la tasca comunicativa encetada amb el naixement d'aquesta mateixa revista, que pretén ser una porta oberta de les nostres iniciatives i d'altres informacions del camp social.

Jornades AD Educació i Integració

Adaptar els professionals del camp social als canvis de la societat. Aquest és l'objectiu principal de les jornades que AD prepara per aquest mes de juliol, on especialistes de diversos camps relacionats amb el món de la infància exposaran els seus mètodes de treball per afrontar els nous reptes. Aquest projecte inclou un seguit de conferències repartides en dues jornades, on els temes a debatre seran diversos: immigració i educació, mitjans de comunicació i infància i menors en situació de risc, entre d'altres. AD defensa aquest tipus d'iniciatives com la principal font de coneixement pràctic, tant per aquells professionals en nivell formatiu com pels que ja tenen experiència adquirida.

L'entitat canvia d'anagrama

Anteriorment a l'entitat social se la identificava pel nom AD'IS, no obstant aquesta denominació podia ben bé ocasionar confusions amb una altra associació del camp social que treballa amb discapacitats anomenada ADIS. Per tant, i per evitar confusions passem a anomenar-nos AD' Iniciatives Socials.